
Karel Zeman*

Abstract

Analysis of the Development of the Economic Condition and Efficiency of the Privatization Process of Banks in the Czech Republic

Banks which underwent the privatization process in the Czech Republic, *i.e.* Česká Spořitelna, a.s., Československá Obchodní Banka, a.s., Investiční a Poštovní Banka, a.s., Komerční Banka, a.s., Živnostenská Banka, a.s., have been very widely discussed by both professional and lay public from several perspectives. Namely, what the actual economic condition of these banks was on the date of completion of the privatization, as well as the transfer of graded loans, or rather low-performing assets, which the state took over and reimbursed to the banks through consolidation institutions (hereinafter CI), and all this obviously in relation to the purchase price obtained within the scope of privatization.

The aim of this article, within the possibilities stipulated by its scope, is:

- 1) To analyse the development of the banks' economic condition in the time interval of 1990–2010;
- 2) To identify factors that determine the volume of income from the sale of the state's investments in privatized banks;
- 3) To confirm or refute the hypothesis that the bank rescues before the completion of the privatization process were excessive;
- 4) To analyse the overall balance of the privatization process, or rather the efficiency of the sale of the banks;
- 5) To test the practical applicability of the economic theories connected to the issue in question.

With regard to the above, the article is structured in the following manner. Firstly, literary research of articles on the theme of The Privatization Of Commercial Banking in reputable economic impact magazines is processed. This is followed by the actual economic analysis of the privatized banks in the Czech Republic, where economic parameters are examined in an interval of approximately 20 years – total assets, costs, revenue, profit, capital adequacy, *etc.* The conclusion firstly evaluates the development of the economic condition, then identifies factors that determine the volume of income from privatization, the excessiveness of the banks' rescue, the overall balance of the privatization process, and the practical applicability of the economic theories in question.

Keywords: privatization process, banks, economic condition, efficiency, transfer of non-performing assets, privatization of shares via coupons, majority, minority, costs, government failure

JEL Classification: D53, G21, H81, H82, P21

* **Karel Zeman** (karelzeman@email.cz), Vysoká škola ekonomická v Praze, Národohospodářská fakulta.

Úvod

O bankách privatizovaných v ČR, tj. Česká spořitelna, a.s. (dále jen ČS), Československá obchodní banka, a.s. (dále jen ČSOB), Investiční a poštovní banka, a.s. (dále jen IPB), Komerční banka, a.s. (dále jen KB), Živnostenská banka, a.s. (dále jen ŽB), bylo odbornou i laickou veřejností velmi široce diskutováno z několika úhlů pohledu. Diskuse probíhala zejména o tom, jaká byla skutečná ekonomická kondice bank k datu dokončení privatizace, dále pak o vyvádění klasifikovaných úvěrů, resp. nízko bonitních aktiv, které převzal stát a uhradil bankám prostřednictvím konsolidačních institucí¹ (dále jen KI), a to vše samozřejmě ve vztahu k dosažené výši kupní ceny v rámci privatizace.

Nesrovnatelně menší pozornost byla věnována zkoumání vývoje ekonomické kondice těchto bank od data zahájení privatizačního procesu a zejména jejich ekonomickému vývoji po dokončení privatizačního procesu, který měl zásadním způsobem napovědět, resp. prokázat, skutečnou ekonomickou kondici bank k datu dokončení privatizace.

Cílem tohoto článku je v rámci možností daných rozsahem:

1. analyzovat vývoj ekonomické kondice bank prostřednictvím zkoumání vývojových trendů vybraných ekonomických parametrů před zahájením, v průběhu a po ukončení privatizačního procesu do roku 2010, a tím potvrdit nebo vyvrátit hypotézu, že skutečná ekonomická kondice bank v období privatizace byla lepší, než bylo některými politiky a úředníky prezentováno;
2. identifikovat faktory determinující objem příjmů z prodeje majetkových účastí státu v privatizovaných bankách;
3. potvrdit nebo vyvrátit hypotézu, že sanace bank před dokončením privatizačního procesu byly nadměrné;
4. analyzovat celkovou bilanci, resp. efektivnost privatizačního procesu, tedy dosažených příjmů z prodeje majetkových účastí ve vazbě na vynaložené náklady, zejména na vyvádění údajných nebonitních aktiv, resp. že sanace těchto bank měla nadbytečný rozměr;
5. testovat praktickou aplikovatelnost ekonomických teorií souvisejících s řešenou problematikou.

Nejdříve je zpracována literární rešerše článků na téma privatizace komerčního bankovníctví v renomovaných ekonomických impaktovaných časopisech. Hlavní část článku zaujímá vlastní ekonomická analýza vývoje bank privatizovaných v ČR, kde jsou v časovém intervalu cca 20 let zkoumány vývojové trendy základních ekonomických parametrů.

1. Literární rešerše na téma privatizace komerčního bankovníctví

Jan Švejnar (2002) popisuje situaci po kolapsu sovětského politického a ekonomického systému, což vedlo i k pádu Berlínské zdi a následným dramatickým ekonomickým změnám. Výsledkem byla transformace systému z centrálně plánované k tržní ekonomice,

1 Konsolidačními institucemi v ČR byly Konsolidační banka, s. p. ú. (25. 2. 1991–31. 12. 1992), po rozdělení federace Konsolidační banka Praha, s. p. ú. (1. 1. 1993–31. 8. 2001), následně přetřansformovaná v Českou konsolidační agenturu (1. 9. 2001–31. 12. 2007), Česká finanční, s. r. o. (2. 7. 1992–31. 8. 2006), Konpo, s. r. o. (25. 1. 2000–31. 8. 2006), Česká inkasní (podrobnosti již nelze dohledat).

přestože přechod nebyl jednoduchý. Švejnar nabízí celkové shrnutí strategií a výstupů prvních dvanácti let transformace, stejně jako výzev, kterým ekonomiky musely čelit. Jedná se hlavně o Českou republiku, Maďarsko, Polsko, Slovensko a Slovinsko, se zkušeností z Ruska. Dále zmiňuje Pobaltské země – Litvu, Lotyšsko, Estonsko a balkánské země – Albánii, Bulharsko a Rumunsko. Pád komunismu přinesl očekávání, že centrálně plánované ekonomiky, které se přeměnily v tržní, přinesou rychlý ekonomický růst a rychle dohoní středně příjmové rozvinuté země.

Janos Kornai (1999) vidí konec transformace jako situaci, kdy komunistické strany ztrácejí monopolní politickou moc, soukromý sektor realizuje většinu HDP a trh je dominantním koordinátorem ekonomických aktivit. Podle této citlivé definice, pramenící z radikálního posunu politické moci a fundamentální strukturální změny v ekonomice, transformace ve většině zemí skončila – a stalo se to v posledních pěti letech.

Z jiného úhlu pohledu Alan Gelb (1999) vidí konec transformace jako stav, kdy problémy a důsledky politiky konfrontované s dnešními „tranzitními zeměmi“ se podobají těm, kterým čelily ostatní země na podobných stupních vývoje. Tato definice se opírá o pojmy z ekonomického vývoje a také dává smysl. Na základě této definice by někdo mohl argumentovat, že transformace skončila. Faktem je, že analytici soukromého sektoru jako Morgan Stanley, a publikace jako *The Economist* dostávají pokročilé tranzitivní země do hlavní kategorie „ekonomiky s rozvíjejícím se trhem“, což také podporuje tento pohled.

Rafael La Porta, Florencio Lopez-de-Silanes a Andrei Shleifer (2000) řeší zanedbané aspekty finančních systémů mnoha zemí ve světě, a to vlastnění bank státem. Autoři na získaných datech potvrzují čtyři poznatky: Zaprvé, toto vlastnictví bank je rozsáhlé a rozšířené po celém světě. Zadruhé, takové vlastnictví je rozsáhlejší v zemích s nižším příjmem na hlavu, zaostalejšími finančními systémy, intervencionistickými a neefektivními vládami a slabou ochranou vlastnických práv. Zatřetí, je spojeno s následným pomalejším finančním vývojem. Začtvrté, pojí se s následným nižším růstem příjmu na hlavu a zejména s nižším růstem produktivity spíše než s pomalejší akumulací faktorů. Zpoždující efekty státního vlastnictví bank se objevují a jsou viditelné převážně v méně vyvinutých zemích. Tento důkaz je nekonzistentní s optimistickými „rozvojovými“ teoriemi státního vlastnictví bank obvyklé v 60. letech, ale podporuje spíše současnější „politické“ teorie efektů státního vlastnictví firem (což zahrnuje i banky), podle kterého toto vlastnictví zajišťuje zdroje alokačních procesů a snižuje efektivitu. La Porta a kol. (2000) zjistili, že bank ve vlastnictví státu bylo a stále je po celém světě velké množství, přestože bylo zjištěno a potvrzeno, že banky v soukromém držení jsou efektivnější a zároveň takového vlastnictví podporuje finanční a ekonomický rozvoj hlavně v chudých zemích.

Bonin a Leven (2001) se detailněji zabývají pohledem na zkušenosti s reformami finančního sektoru Bank Depozytowo-Kredytowy (dále jen BDK), která připravila plán přímé bankovní privatizace a rekapitalizace nedobytných pohledávek. Výkonnost BDK hodnotí pomocí originálních statistických dat a osobních rozhovorů. Autoři zjistili, že BDK pokračovala v poskytování půjček, aby si udržela čtyři staré vojensko-průmyslové společnosti, čímž je v průběhu tohoto programu ohrozila.

Zkušenost BDK s polským restrukturalizačním programem bankovního odvětví ilustruje hazard identifikující státem vlastněné banky jako agenty změny v tranzitivních ekonomikách. BDK vyměnila celý svůj dluh za kmenový kapitál společnosti, která

byla koupena strategickým zahraničním vlastníkem a zanechala restrukturalizaci zcela na novém majiteli. V řadě tranzitivních ekonomik vláda nahradila půjčky od státem vlastněných bank za přímé subvence do státem vlastněných podniků jako prostředky snižování finančních nároků z fiskálního rozpočtu. Tyto kvazifiskální transakce zachovaly mírné rozpočtové vztahy mezi vládou a státem vlastněnými podniky užitím bank jako nástrojů. Problémy mohou nastat v okamžiku, kdy jsou podniky příliš velké, nebo příliš důležité z hlediska strategie politického rozhodování, aby padly. Bonin a Leven (2001) dospěli k závěru, že státem vlastněné banky mají odlišný přístup k privátním subjektům a k silným státem vlastněným subjektům, které mají potenciál ovlivňovat politická rozhodnutí.

Aboagye (2013) zkoumá, zda mají spotřebitelé z privatizace bank užitek všude po světě, a zjišťuje, že množství bank se rozrostlo v postprivatizačním období oproti dobám před privatizací, což naznačuje, že zákazníci z privatizace bank užitek neměli. Dále dospěl ke skutečnosti, že růst čistých úrokových marží nastal v rozvinutých zemích, zatímco v rozvojových zemích byly spíše výhody v redukci bankovních marží, které následovaly po privatizaci. Navzdory snížení bankovních marží zákazníci v rozvojových zemích stále platí za bankovní služby více než v jiných částech rozvinutého světa. Přestože bankovní prostředí v rozvinutých zemích je konkurenčnější, nezdá se, že nedostatek soutěže by vysvětloval Aboagyova zjištění.

Od privatizace a s tím spojené liberalizace finančních trhů se očekává, že povedou ke konkurenci, jakmile se v bankovním prostředí objeví více soutěže. Je rozumné se domnívat, že jako důsledek uvolnění bariér vstupu do bankovního sektoru a zvýšení konkurence mohou klesnout výpůjční sazby a stoupnout depozitní sazby, což povede k narovnávání marží úrokové míry. Na druhou stranu je možné, že zvýšení konkurence by mohlo marže zvýšit. Růstem konkurence by se ohrožené privatizované banky, které si dosud užívaly monopolního statusu a vládních subvencí, mohly pokusit kompenzovat ztracené subvence tím, že zvýší výpůjční míru a/nebo sníží depozitní míru, aby přežily. Státní řízení bank mohlo ponechat marže uměle omezené v předprivatizačním období, díky čemuž se marže úrokové míry mohou rozšířit v postprivatizační době, aby odrážely podmínky trhu. Privatizované banky s vyšší likviditou účtují vyšší marže, zatímco banky s lepší manažerskou efektivitou tíhnou k nižším maržím. Banky s větším kreditním rizikem mají tendence účtovat vyšší marže. Ačkoli čisté úrokové marže jsou stále vyšší v rozvíjejících se zemích, spotřebitelé v těchto zemích mají výhody z redukováných bankovních marží v postprivatizačním období (Aboagye 2013).

Podle Aboagye není jasně patrné, zda privatizace bank je pro jejich klienty výhodná či nikoli, protože to závisí na řadě faktorů: kde se banka nachází, zda jde o rozvojovou nebo rozvinutou zemi, zda byl dostatečný čas se na privatizaci připravit nebo šlo spíše o momentální rozhodnutí, zda jsou manažeři ve vedení banky efektivní, jak vysoké je kreditní riziko bank apod. Aboagye dále uvádí, že není možné učinit jednoznačný závěr, protože se vždy jedná o zcela specifický případ ovlivněný místem a časem, kde se konkrétní banka nachází.

Lindstrom a Piroška (2007) zvažují, jak běžné tlaky na evropanizaci mohou dovolit domácím politikům fungovat na jejich domácím poli a zároveň je omezit, přičemž se zaměřují především na situaci ve Slovinsku, kde se vedou debaty o restrukturalizaci slovinského bankovního sektoru pomocí celkové liberalizace a privatizace slovinské ekonomiky. Vláda se snaží reagovat na podmínky jdoucí shora z EU, ale zároveň poslouchá i hlasy domácích obyvatel, kteří se snaží hájit „národní zájmy“. Veřejnost odmítá

být v EU pouze kvůli určitým ekonomickým výhodám, které se ne vždy projeví, ale chápe problematiku z širšího hlediska, tedy i jako otázku ochrany slovinských národních zájmů. Na základě ne zcela pozitivních zkušeností z privatizačních procesů bank ve střední a východní Evropě se Lindstrom a Piroška (2007) ve své podstatě se přiklání k opatrnosti v procesu evropanizace včetně privatizace dvou největších státem vlastněných komerčních bank ve Slovinsku. Slovinská vláda se tak ocitá pod dvojím tlakem rozličných zájmů, tj. požadavků EU a obyvatelstva Slovinska, které není příliš nakloněno procesu evropanizace včetně prodeje bank zahraničním investorům.

Ze studia ekonomických impaktovaných časopisů vyplynulo, že odborné články na toto téma se vyskytují v malém množství. Ještě více překvapující je zjištění, že odborná kvalita těchto článků není na odpovídající úrovni vzhledem k tomu, že texty mají víceméně popisný charakter na rozhraní mezi ekonomikou a politologií. V článcích zcela absentují ekonomické analýzy vývoje zmiňovaných bank, analýzy zkoumající efektivnost privatizačního procesu a povětšinou konkrétní národohospodářské závěry dlouhodobého výzkumu.

2. Analýza ekonomického vývoje bank privatizovaných v České republice

2.1 Analýza vývoje ekonomické kondice České spořitelny, a. s.

Hlavní determinanty vývoje

1. *Zahájení privatizačního procesu ČS v roce 1992, kdy byla ČS založena jako akciová společnost.*
2. *Zařazení ČS do privatizace akcií prostřednictvím kupónů.* V roce 1992 bylo prostřednictvím kupónů prodáno 37 % akcií. Toto strategické rozhodnutí nelze kvalifikovat pozitivně, protože tím došlo k výraznému roztržštění akcionářské struktury, což se následně projevilo v nekoncepčním a nejednotném přijímání strategických rozhodnutí v řízení banky.
3. *Vstup Evropské banky pro obnovu a rozvoj (dále EBRD) do akcionářské struktury.* V roce 1999 získala EBRD akcie v objemu 12 %, tj. 7 346 000 akcií za cenu 100 Kč za jednu akcii, tedy celkem za 734,6 mil. Kč. Se vstupem tohoto akcionáře byl zahájen proces stabilizace finanční situace ČS a zlepšení úvěrového portfolia.
4. *Přijetí podřízeného dluhu.* V roce 1998 schválila valná hromada přijetí podřízeného dluhu ve výši 5,5 mld. Kč.
5. *Vývádění nebonitních aktiv.* V roce 1998 byla vyvedena údajně nebonitní aktiva ve výši 10,4 mld. Kč na Konsolidační banku Praha, s. p. ú. (dále jen KOBP), za které bylo uhrazeno 6,5 mld. Kč. V roce 1999 byla na KOBP vyvedena nebonitní aktiva ve výši 33,3 mld. Kč, za které bylo uhrazeno 20,1 mld. Kč. V roce 2001 byla na KOBP vyvedena nebonitní aktiva v hodnotě 7,9 mld. Kč, za které bylo uhrazeno 4,9 mld. Kč. V roce 2003 převzala Česká konsolidační agentura (dále jen ČKA) nebonitní aktiva v hodnotě 6,6 mld. Kč, za které bylo uhrazeno 6,6 mld. Kč. (Řežábek, 2007) Tato opatření významným způsobem vylepšila ekonomickou kondici banky, je však otázkou, do jaké výše byly tyto operace nezbytně nutné.

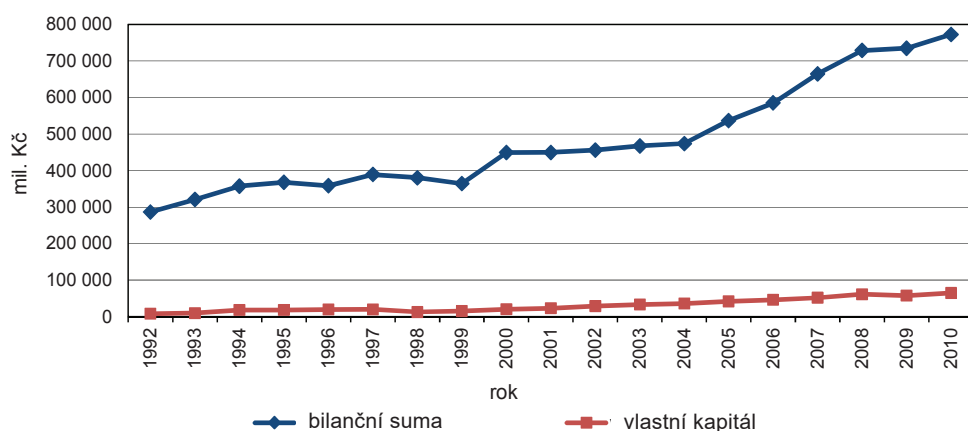
6. *Navýšení základního jmění.* V roce 1999 na základě rozhodnutí vlády došlo k navýšení základního jmění a úpisu nových akcií ve výši 7,6 mld. Kč. Tím došlo k nárůstu státního podílu na základním jmění ze 45 % na 52,07 %.
7. *Prodej majoritního podílu akcií.* V roce 2000 byl prodán majoritní podíl státu ve výši 52,07 % Erste Bank za 19,3 mld. Kč.

Analýza vývoje ekonomické kondice

Bilanční suma měla do roku 1995 prorůstový vývoj. Pokles v roce 1996 byl způsoben strukturálními změnami uvnitř bilance, zejména urychlením restrukturalizace aktiv směrem od mezibankovních úvěrů k přímému financování klientů. V roce 1997 byla bilanční suma navýšena, ale v následujících letech až do roku 2000 klesala v důsledku celkové makroekonomické situace ČR, jež se promítla do činnosti banky i jejích výsledků. Pokles způsobilo zejména snížení vlastního kapitálu a úvěrů klientům, což bylo mimo jiné důsledkem převodu ztrátových pohledávek na KOBP v objemu 10,4 mld. Kč. Od roku 2000 měla rostoucí tendenci, přičemž v roce 2010 byl zaznamenán nárůst od roku 2000 o 72 %.

Vlastní kapitál měl po celé sledované období rostoucí charakter. V roce 1994 došlo k téměř 100% nárůstu oproti roku předchozímu, což bylo způsobeno navýšením základního jmění o 2 mld. Kč a vytvořením ážiového fondu ve výši 4,1 mld. Kč. V roce 1998 došlo v důsledku hospodářského výsledku banky k poklesu, avšak následující rok došlo k růstu díky navýšení základního jmění o 7,6 mld. Kč. Od roku 2000 vývoj vlastního kapitálu odpovídal vývoji čistého zisku po zdanění a měl opět rostoucí tendenci s výjimkou poklesu v roce 2009, což bylo způsobeno dopady světové finanční krize na bankovní sektor ČR.

Graf 1 | Vývoj bilančních ukazatelů ČS

Zdroj: VZ ČS (1992–2010), vlastní úprava

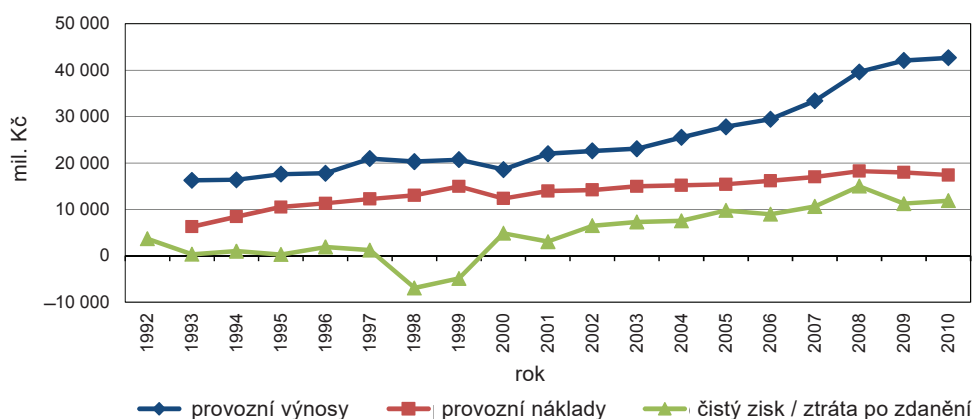
Provozní výnosy měly ve sledovaném období rostoucí tendenci, během níž nebyly zaznamenány výrazné výkyvy. K poklesu došlo až v roce 2009 v souvislosti se světovou finanční krizí. Od roku 2000 doznaly provozní výnosy progresivní nárůst. V roce 2000 činily 18,6 mld. Kč a v roce 2010 dosáhly 42,7 mld. Kč, z čehož vyplývá index růstu 130 %.

Provozní náklady se vyvíjely mírně prorůstově jednak vlivem makroekonomické situace a jednak růstem nákladů spojených s administrativními opatřeními směřujícími ke zvyšování efektivity a kvality služeb poskytovaných bankou.

Čistý zisk po zdanění. V roce 1992 byla jeho výše 3 657 mil. korun československých (Kč), která byla překonána až v roce 2000 hodnotou 4 860 mil. Kč. V období let 1993–1995 došlo k poklesu v důsledku potřeby řízení úvěrových rizik, čímž došlo k vysoké tvorbě příslušných rezerv. Obdobná situace nastala v letech 1998–1999, kdy banka byla ve ztrátě a dosáhla nejhoršího hospodářského výsledku za celé sledované období. Příčinou čisté ztráty po zdanění byla nejen nepříznivá makroekonomická situace, ale zejména administrativní opatření k opravným položkám rizikových aktiv a vysoké tvorbě rezerv. Na potřebu tvorby tak vysokého objemu rezerv a opravných položek k úvěrovým rizikům mělo vliv několik faktorů: Jedním byla zhoršená schopnost klientů dostát svým závazkům, což přímo souviselo s nepříznivou ekonomickou situací. Dalším faktorem bylo opatření ČNB č. 193/1998č. Sb., zabývající se ztrátovými úvěry zajištěnými nemovitostmi, které bankám ukládalo povinnost vytvořit dodatečné opravné položky v případě úvěrů, které jsou po splatnosti více než 361 dní. Třetím faktorem byla ruská krize ze srpna 1998 způsobující platební neschopnost Ruské federace, v jejímž důsledku vytvořily pohledávky z transakcí vyššího objemu další tlak na tvorbu rezerv a opravných položek. V roce 1998 byla na KOBP převedena nebonitní aktiva ve výši 10,4 mld. Kč a v roce 1999 ve výši 32,7 mld. Kč.

I přes trvalý růst provozních nákladů se poměr nákladů k výnosům neustále snižoval, což se odráží ve vývoji hospodářského výsledku banky. V období let 2002–2009 čistý zisk po zdanění rostl, přičemž v roce 2008 dosáhl 14,982 mil. Kč. V roce 2009 došlo k poklesu, což bylo zapříčiněno světovou finanční krizí. Od roku 2000 se pohyboval v lineárně rostoucím koridoru, v roce 2000 činil 4,9 mld. Kč a v roce 2010 dosáhl 11,9 mld. Kč, z čehož vyplývá index růstu 144 %.

Graf 2 | Vývoj ukazatelů z výkazu zisku a ztrát ČS

Zdroj: VZ ČS (1992–2010), vlastní úprava

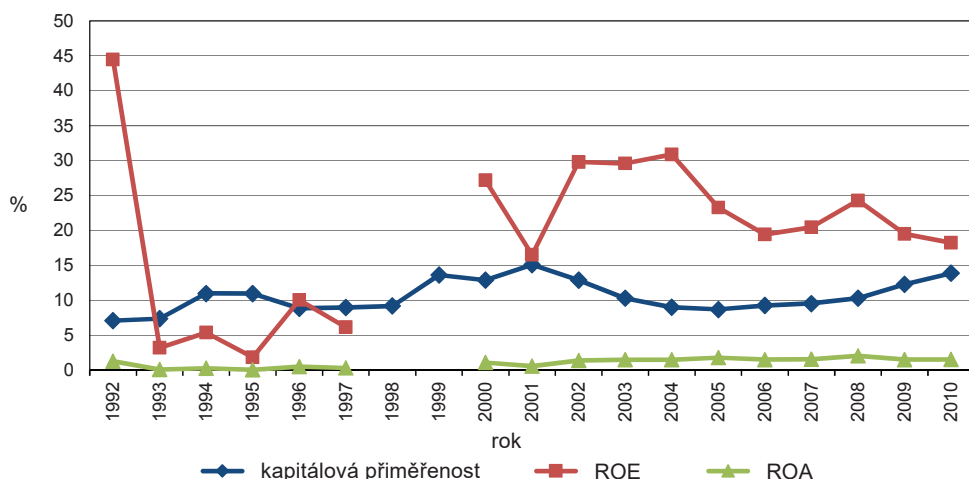
Kapitálová průměrnost v roce 1994 překročila požadovaných 8 %, což bylo ovlivněno růstem vlastního kapitálu. V roce 1996 došlo k poklesu vlivem zvýšení rizikové

váhy aktiv a její výše se i v dalších letech udržovala na obdobné úrovni. V roce 1999 zaznamenala nárůst díky navýšení základního jmění. V celém sledovaném období se nejčastěji pohybovala v intervalu 9–10 %, čímž splňovala požadovanou hranici 8 %.

Rentabilita vlastního kapitálu (ROE) měla ve sledovaném období velmi kolísavý charakter. K výraznějšímu růstu došlo v roce 1996, což bylo způsobeno dosažením vyššího zisku. Od roku 2000 dramaticky vzrostla a v mezidobí 2000–2010 se pohybovala v intervalu 16,5–30,9 %.

Rentabilita aktiv (ROA) měla ve srovnání s ROE stabilnější charakter, po roce 2000 rovněž došlo k nárůstu. Zatímco do roku 2000 vykazovala průměrně 0,3 %, po roce 2000 byla průměrná hodnota 1,5 %.

Graf 3 | Vývoj poměrových ukazatelů ČS

Poznámka: Banka ve své databázi nevykazuje údaje ROA a ROE za období let 1998–1999.

Zdroj: VZ ČS (1992–2010), vlastní úprava

Počet pracovníků ve sledovaném období postupně klesal, přičemž nejdynamičtější pokles byl zaznamenán v letech 1996–2002. V dalším období docházelo k lineárnímu poklesu. Nejvyšší hodnota 16 851 byla vykázána v roce 1994, zatímco v roce 2010 byla zaznamenána nejnižší hodnota 10 163.

Objem vyplacených dividend měl v období let 2000–2003 prorůstový vývoj, přičemž mezi roky 2002–2003 došlo ke skokovému nárůstu. V období let 2004–2010 se udržoval na stejné výši cca 4,6 mld. Kč. Výjimečný byl rok 2009, kdy se zvýšil o 240 % oproti předchozímu roku.

Dílčí závěry

V letech 1999–2000 byla ČS prezentována jako „nezdravá banka s obrovským podílem klasifikovaných úvěrů“, dokonce se objevily náznaky, že by banka mohla zkrachovat. Toto tvrzení bylo opřeno o ztrátu vykázanou v letech 1998 a 1999, která byla vytvořena administrativně opravnými položkami k rizikovým úvěrům. Ostatní důležité ekonomické parametry (vývoj provozních výnosů, bilanční sumy, vlastního kapitálu aj.) prezentovány nebyly.

ČS se vyznačovala největším podílem vkladů drobných střadatelů na trhu vzhledem k původnímu zaměření „spořitelního charakteru“. V počátečním období tržního prostředí se projevovala nižší orientace na korporátním trhu, což bylo jedním z hlavních faktorů vzniku nebonitních aktiv.

Z celkové analýzy ČS se zvláštním zřetelem na období let 2000–2010 vyplynuly níže uvedené výstupy:

1. *Výsledky analýzy:*

- objem bilanční sumy 6 320 264 mil. Kč s indexem růstu 72 %;
- objem provozních výnosů 326 719 mil. Kč s indexem růstu 130 %;
- objem čistého zisku 96 582 mil. Kč s indexem růstu 144 %;
- objem vyplacených dividend 46 401 mil. Kč.

Analýza širší škály ekonomických ukazatelů tato tvrzení vyvrací. Vývoj bilanční sumy, provozních výnosů, čistého zisku a dividend od dokončení privatizačního procesu do roku 2010 prokazuje skutečnou ekonomickou kondici banky, která byla výrazně lepší, než bylo prezentováno. Vše nasvědčuje tomu, že opakované vyvádění „údajných nebonitních aktiv“ bylo realizováno nad nezbytně nutnou míru. Následný ekonomický potenciál banky to potvrzuje. Za velmi podstatné je potřeba považovat skrytou kapitálovou sílu banky, spočívající ve vlastnictví stovek nemovitostí po celé republice, které byly vloženy do základního jmění při založení akciové společnosti v účetních hodnotách evidovaných v účetní evidenci před rokem 1989.

2. *Výkon akcionářských práv.* Neefektivní výkon akcionářských práv ze strany státu byl do značné míry ovlivněn:

- mimořádným stupněm volnosti, který byl umožněn managementu banky v rozhodovacích procesech;
- roztržštěným výkonem akcionářských práv způsobeným vysokým podílem prodeje akcií prostřednictvím kupónů;
- nízkým stupněm profesionality státních úředníků, kteří měli ve svém předmětu činnosti výkon akcionářských práv, což bylo zcela logické, protože před rokem 1989 tato agenda vůbec neexistovala.

3. *Délka privatizačního procesu* cca 10 let je příliš dlouhá na to, aby v jeho průběhu nevznikaly negativní jevy. Kdyby byl 100% podíl banky nabídnut k privatizaci jednomu strategickému investorovi v časovém intervalu let 1992–1995, nevznikly by extrémně vysoké náklady a stát by získal nesrovnatelně vyšší kupní cenu, než které bylo dosaženo po opakovaném vyvádění tzv. údajných nebonitních aktiv.

4. *Výše nákladů.* Opakované vyvádění údajných nebonitních aktiv determinovalo dramatické zvýšení nákladů, jejichž výše pro stát převýšila příjmy z privatizačního procesu a způsobila ztrátovou bilanci ve výši –19,2 mld. Kč. Na tyto operace lze aplikovat teorii asymetrických informací, morálního hazardu a opakovaného vládního selhání.

5. *Bilance privatizačního procesu – efektivnost privatizačního procesu ČS.* Výsledná bilance privatizace ČS je ztráta ve výši –19,2 mld. Kč, z čehož vyplývá vysoce záporná efektivnost celého privatizačního procesu této banky.

2.2 Analýza vývoje ekonomické kondice Československé obchodní banky, a. s.

Hlavní determinanty vývoje

1. *Založení ČSOB v roce 1964 jako akciové společnosti, jejímž jediným akcionářem byla Státní banka československá.*
2. *Vývádění nebonitních aktiv.* Již v roce 1990 byla vyvedena první tranše méně bonitních aktiv ve výši 34,7 mld. Kč na Českou inkasní, za což bylo uhrazeno 34,7 mld. Kč. Na Slovenskou inkasní byla vyvedena méně bonitní aktiva a ve výši 10,7 mld. Kč.
3. *Delimitace akcií vyplývající z dělení federálního majetku Československa.* Dělení federálního majetku Československa trvalo několik let. Do výčtu federálního majetku byla zařazena i ČSOB, proto byly akcie této banky rozděleny mezi Českou národní banku ve výši 75,87 % akcií a Národní banku Slovenska ve výši 24,13 % akcií. Tato delimitace zablokovala a zpomalila privatizační proces ČSOB.
4. *Nezařazení ČSOB do privatizace akcií prostřednictvím kupónů.* Několikaletá delimitace federálního majetku včetně akcií ČSOB mezi Českou a Slovenskou republiku vyvolala pozitivní efekt, když banka nebyla zařazena do privatizace akcií prostřednictvím kupónů. To zabránilo roztržitému výkonu akcionářských práv, což se projevilo kladně ve strategickém řízení banky a celém ekonomickém vývoji i v dosažené kupní ceně při prodeji majoritního podílu.
5. *Zahájení privatizačního procesu.* V roce 1997 Vláda ČR schválila harmonogram postupu privatizace ČSOB. V roce 1999 byli osloveni 4 investoři: BNP, Deutsche Bank, KBC Bank a Bayerische Hypo und Vereinsbank.
6. *Prodej majoritního podílu státu.* V květnu 1999 rozhodla vláda o prodeji podílu akcií ve výši 65,69 % belgické KBC bank za 40,047 mld. Kč.
7. *Vstup EBRD do akcionářské struktury.* V roce 1999 získala EBRD akcie v objemu 7,47 %, přičemž podle informace Ministerstva financí ČR se jednalo o akciové podíly Národní banky SR.
8. *Vstup korporace ISC do akcionářské struktury.* V roce 1999 získala korporace ISC akcie v objemu 4,39 %, přičemž podle informace od MF ČR se jednalo o akciové podíly Národní banky SR.
9. *Převzetí majetkové podstaty IPB.* V roce 2000 vyhlásila ČNB nucenou správu nad IPB. Druhý den po vyhlášení nucené správy prodal nucený správce celou majetkovou podstatu IPB za 1 Kč ČSOB.
10. *Garance státu.* Tehdejší ministr financí Pavel Mertlík prosadil garance státu prostřednictvím MF ČR a ČNB, ve kterých se stát zavázal k plnění mimořádného rozsahu ze státního rozpočtu vůči ČSOB jako nabyvateli majetkové podstaty IPB.
11. *Vývádění nebonitních aktiv.* Druhá tranše vývádění nebonitních aktiv na ČKA byla realizována v letech 2001–2002, kdy byla převedena aktiva ve výši cca 190 mld. Kč. (Řežábek, 2007)

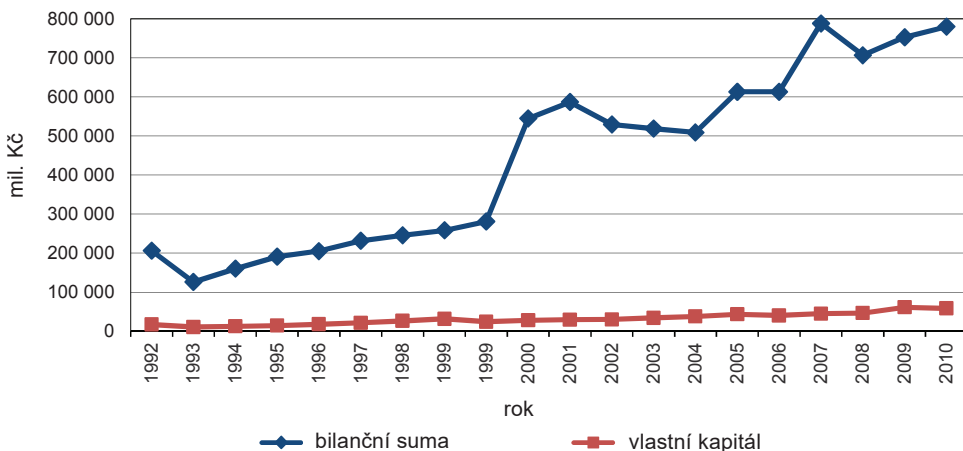
Analýza vývoje ekonomické kondice

Bilanční suma v mezidobí let 1992–1993 významně poklesla, zejména kvůli „vyvedení nebonitních úvěrů z banky z období centrálně řízené ekonomiky“. V letech 1993–1999 se vyvíjela lineárně mírně prorůstově bez jakýchkoli výkyvů. Dramatický zlom (největší

v celém zkoumaném období) nastal v roce 2000, kdy index nárůstu oproti předchozímu roku dosáhl 194 %. To bylo způsobeno nestandardním převzetím majetkové podstaty IPB, čímž se ČSOB stala nejsilnější bankou na českém bankovním trhu.

Vlastní kapitál. Vývoj tohoto parametru byl po celou dobu mírně rostoucí.

Graf 4 | Vývoj bilančních ukazatelů ČSOB

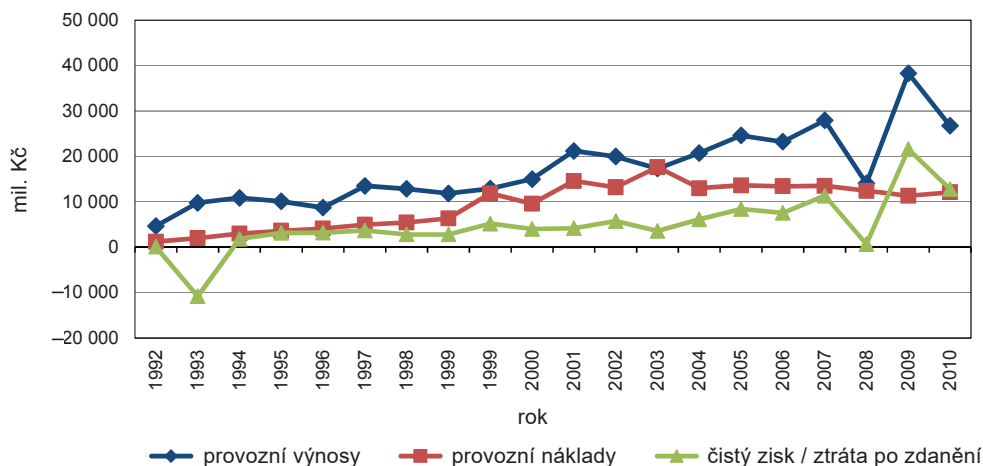

Zdroj: VZ ČSOB (1992–2010), vlastní úprava

Provozní výnosy se vyvíjely mírně vzestupně s výjimkou období let 1996–1999, kdy nastalo razantní zvýšení opět determinované převzetím IPB, které trvalo do roku 2001. Dále byl trend prorůstový, pokles v roce 2003 a největší pokles v roce 2008 byly způsobeny vznikem peněžní a následně hospodářské krize. Od roku 2000 rostly s výjimkou výkyvu z roku 2008. V roce 2000 činily 15 mld. Kč a v roce 2010 dosáhly 26,7 mld. Kč, z čehož vyplývá index růstu 78 %.

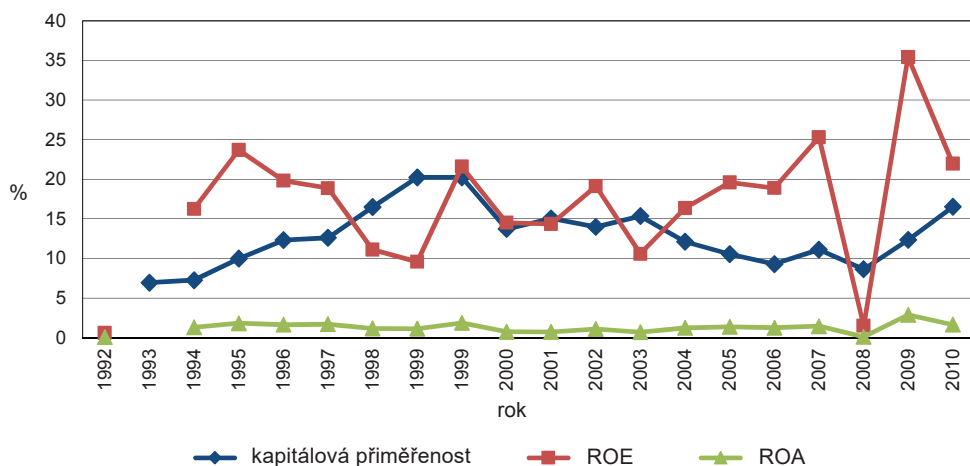
Provozní náklady měly až do roku 1999 lineárně vzestupný charakter, pak nastává období každoročního střídání růstu a poklesu až do roku 2005, kdy došlo ke stabilizaci, a následně k mírné redukci v letech 2007–2010.

Čistý zisk po zdanění. V roce 1993 byl zaznamenán velmi výrazný pokles, kdy se banka díky opravným položkám k nebonitním aktivům před rokem 1989 dostala do ztráty 10,8 mld. Kč. Na samém počátku transformačního procesu bylo nutno vytvořit rezervy a opravné položky k pohledávkám z rozvojových zemí, protože kalkulovaná výtěžnost byla velmi nízká. Od roku 1994 do roku 2007 měl mírně vzestupný charakter s výjimkou období let 2003–2008, kdy byl zaznamenán pokles z 11,343 mld. Kč na pouhých 683 mil. Kč. Jednalo se o následek finanční krize, v důsledku čehož banka rozhodla konzervativně přehodnotit portfolio zajištěných dluhových obligací (CDO), což byla hlavní příčina tak dramatického poklesu. Nejpozitivnější vývoj ČSOB zaznamenala v roce 2009, kdy dosáhla čistého zisku ve výši 21,602 mld. Kč, což bylo způsobeno dramatickým vzrůstem provozních výnosů a naopak mírným poklesem provozních nákladů. Od roku 2000 se pohyboval v lineárně rostoucím koridoru, v roce 2000 činil 4 mld. Kč a v roce 2010 dosáhl 12,8 mld. Kč, z čehož vyplývá index růstu 219 %.

Graf 5 | Vývoj ukazatelů z výkazu zisku a ztrát ČSOB

Zdroj: VZ ČSOB (1992–2010), vlastní úprava

Kapitálová průměřenost měla v mezidobí let 1992–1998 (resp. 1999) významně rostoucí charakter a požadované úrovně ČSOB dosáhla v roce 1995. Zajímavý vývoj nastal po roce 1999, kdy banka získala majetkovou podstatu IPB a došlo k významnému poklesu kapitálové průměřenosti z 20,24% na 13,7%. Do roku 2004 se držela zhruba v této výši a následně podstatně klesala až do roku 2008, poté lineárním způsobem vzrůstala. Lze konstatovat, že ČSOB v období let 1995–2010 parametr vždy splňovala. Nejkritičtější období bylo v roce 2008, kdy dosahovala hodnoty 8,65%.

Graf 6 | Vývoj poměrových ukazatelů ČSOB

Poznámka: Banka ve své databázi nevykazuje údaje ROA a ROE za rok 1993.

Zdroj: VZ ČSOB (1992–2010), vlastní úprava

ROE měla velmi nestabilní vývoj s velkými výkyvy po celé zkoumané období. Nejpozitivnější vývoj byl v mezidobí let 1993–1995, kdy byl zaznamenán nárůst o více než 20 %. Následně byla střídána období kolísání v intervalu cca 10 až 20 %. Vývoj ROE zcela logicky zásadním způsobem ovlivnil dosažený čistý zisk v roce 2008, kdy klesl na nejnižší hodnotu od roku 1993, což bylo způsobeno počátkem finanční krize. V roce 2009 bylo dosaženo nejvyšší hodnoty v celém sledovaném období 35,42 % s tím, že v roce 2010 z důvodu poklesu čistého zisku ROE klesla na 21,95 %.

ROA je charakterizována velmi stabilním vývojem po celé období, protože se pohybovala v koridoru 0,69 až 1,85 v období let 1993–2008, kdy poklesla na dosažené minimum 0,10 %.

Počet pracovníků. Vývoj počtu pracovníků ČSOB byl ve srovnání s ostatními bankami nestandardní. V letech 1992–1996 měl mírně vzestupný charakter, do roku 1999 nepatrně sestupný trend. V roce 1999, resp. 2000, dochází k nárůstu ze 4 707 na 9 606, tj. o 104 %, což bylo způsobeno převzetím majetkové podstaty IPB, s čímž se banka následně poměrně razantně vypořádala a v následujícím roce snížila stav o 1 269 zaměstnanců. Další nárůst a dokonce rekordní hodnota byla zaznamenána v roce 2007, poté nastává opět prudké snížení až na 8 468, což bylo zjevně způsobeno finanční krizí, která vyvolala potřebu dramatického snižování nákladů.

Objem vyplacených dividend byl ve sledovaném období kolísavý. Akcionáři si začali dividendy vyplácet v roce 2001 s tím, že jejich objem se do roku 2003 zvyšoval. Poté došlo k mírnému poklesu, v roce 2004 následoval prudký nárůst a v roce 2005 opět pokles. Od roku 2006 se objem vyplacených dividend oproti předchozímu roku výrazně zvýšil a dostal se na přibližnou úroveň roku 2004, po další dva roky se v této hodnotě víceméně udržoval na stejné úrovni. K dramatickému poklesu došlo v roce 2009, kdy vyplacené dividendy klesly z 9,2 mld. Kč na pouhých 679 mil. Kč. V roce 2010 bylo dosaženo nejvyšší hodnoty za celé sledované období 17,4 mld. Kč.

Dílčí závěry

Převzetí majetkové podstaty IPB do určité míry zkomplikovalo hodnocení vývojových trendů statistických řad, nicméně veškeré zkoumané ekonomické parametry prokazují pozitivní vývoj ekonomické kondice této banky. Z přirozeného vývojového trendu vybočuje pouze nárůst bilanční sumy v roce 2000, způsobený převzetím IPB, a administrativním opatřením radikálního snížení čistého zisku, provozních výnosů a tím pádem i ROA v roce 2008.

Z celkové analýzy ČSOB se zvláštním zřetelem na období let 2000–2010 vyllynuly níže uvedené výstupy:

1. Výsledky analýzy:

- objem bilanční sumy 6 941 082 mil. Kč s indexem růstu 43 %;
- objem provozních výnosů 249 068 mil. Kč s indexem růstu 78 %;
- objem čistého zisku 86 120 mil. Kč s indexem růstu 219 %;
- objem vyplacených dividend 69 567 mil. Kč.

Z analýzy logicky vyvstává otázka: Jaká měla být kupní cena banky při privatizaci, nebo jaká měla být kupní cena za majetkovou podstatu IPB, když od roku 2000 do roku 2010 byl objem provozních výnosů cca 250 mld. Kč, objem čistého zisku činil cca 86 mld. Kč a objem dividend vyplacených akcionářům byl cca 70 mld. Kč?

Nutno zdůraznit, že s účetní položkou čistý zisk se dá velmi dobře, na rozdíl od provozních výnosů, pracovat ve prospěch firmy (v tomto případě banky), resp. ve prospěch vlastníků. Z uvedeného je identifikovatelné, že obě kupní ceny, tedy cena za majoritní podíl akcií ČSOB a cena za majetkovou podstatu IPB, měly být minimálně na dvojnásobku kupní ceny ve výši 40 mld. Kč.

2. *Výkon akcionářských práv* byl výrazně lepší než u bank s roztržštěnou akcionářskou strukturou, způsobenou rozprodejem akcií prostřednictvím kupónů. Po celé privatizační období byly akcie ČSOB rozděleny mezi pouze tři silné akcionáře, přičemž majoritním akcionářem byl stát, což se logicky pozitivně projevilo, na rozdíl od ostatních bank.
3. *Délka privatizačního procesu* cca 10 let je příliš dlouhá na to, aby v jeho průběhu nevznikaly negativní jevy. Kdyby byl 100% podíl banky nabídnut k privatizaci jednomu strategickému investorovi v časovém intervalu let 1992–1995, nevznikly by extrémně vysoké náklady a stát by získal nesrovnatelně vyšší kupní cenu, než které bylo dosaženo po opakovaném vyvedení tzv. údajných nebonitních aktiv.
4. *Výše nákladů* na privatizační proces ČSOB se zcela vymyká všem ostatním případům jakýmkoli pozitivním národohospodářským očekáváním při zahájení privatizačního procesu. Bonita portfolia aktiv ČSOB byla zhodnocena již v roce 1990 vyvedením 45,4 mld. Kč na Českou inkasní. Následně ČSOB hospodařila lépe než ostatní privatizované banky a zdálo se, že stát již nebude žádným způsobem ČSOB sanovat. Po převzetí majetkové podstaty IPB tehdejší ministr financí Pavel Mertlík zavázal stát v podobě smluvního vztahu „Smlouva a státní záruka“, který uzavřelo MF ČR, a v podobě smluvního vztahu „Smlouva a slib odškodnění“, který uzavřela ČNB, čímž daroval ve své podstatě bílko šek této bance ze státního rozpočtu. Výsledkem tohoto bezprecedentního národohospodářského selhání byl závazek ve výši 190 mld. Kč, který stát musel vyplatit ČSOB v letech 2001–2002.
5. *Převzetí majetkové podstaty IPB*. Přípravné období na vyhlášení nucené správy, samotný proces nucené správy a zejména převod majetkové podstaty IPB do ČSOB byl označen renomovanými ekonomy za učebnicový příklad možnosti praktické aplikace teorií zájmových skupin, dobývání renty, morálního hazardu, vládního selhání, asymetrických informací a transakčních nákladů v tom nejnegativnějším možném významu. Renomovaní právníci samotný převod majetkové podstaty označovali za právně vadný, a tudíž neplatný. Vývoj všech zkoumaných parametrů nasvědčuje tomu, že skutečná hodnota majetkové podstaty IPB byla výrazně vyšší, než bylo prezentováno.
6. *Bilance privatizačního procesu – efektivita privatizačního procesu ČSOB*. Výsledná bilance privatizace ČSOB je ztráta ve výši –184,6 mld. Kč, z čehož vyplývá vysoce záporná efektivnost celého privatizačního procesu této banky.

2.3 Analýza vývoje ekonomické kondice Investiční a poštovní banky, a. s.

Hlavní determinanty vývoje

1. *Zahájení privatizačního procesu IPB* na přelomu let 1991 a 1992, kdy IPB byla založena jako akciová společnost.

2. *Zařazení IPB do privatizace akcií prostřednictvím kupónů.* V roce 1992 bylo prostřednictvím kupónů prodáno 49,58 % akcií. Toto strategicky chybné rozhodnutí lze dle ekonomických teorií označit za typický příklad vládního selhání, morálního hazardu, zájmových skupin a dobývání renty, což determinovalo následný negativní vývoj banky. O tuto banku byl velký zájem ze strany zahraničních investorů, kteří by rádi v letech 1992–1995 zaplatili skutečnou tržní cenu.
3. *Neúčast státu při navýšení základního jmění* v roce 1993 bylo dalším fatálním vládním selháním, kterým byl zpečetěn špatný postup státu při realizaci privatizace a při výkonu akcionářských práv. Tímto trestuhodným „opomenutím“ byl významným způsobem znehodnocen minoritní balík akcií státu. Na toto pochybení lze aplikovat teorii vládního selhání, morálního hazardu, zájmových skupin a dobývání renty.
4. *Neexistence majoritního akcionáře.* Prodej akcií prostřednictvím kupónů a neúčast státu na navýšení základního kapitálu determinovaly zánik majoritního akcionáře, vznik roztržitého akcionářské struktury, která umožňovala nebývale široký stupeň volnosti v rozhodování orgánů společnosti a managementu.
5. *Postupné snižování podílu státu.* Jako další příklad teorie vládního selhání lze uvést postupné nezdůvodnitelné snižování podílu státu po ztrátě majority v roce 1993 až do roku 1998 na znehodnocených 36,29 % akcií.
6. *Vývádění nebonitních aktiv.* V roce 1998 přebírá Konsolidační banka Praha (KOBP) financování a úvěrování družstevní a bytové výstavby v objemu 16,1 mld. Kč a zapláceno bylo 16,1 mld. Kč.
7. *Prodej minoritního podílu akcií.* V roce 1998 zbýval státu minoritní podíl ve výši 36,29 %, které prodal společnosti Nomura Bank S. A. (Belgium) za cenu 5,9 mld. Kč.
8. *Nedodržení závazku společnosti Nomura Bank S. A. (Belgium),* která se v kupní smlouvě zavázala navýšit základní jmění o 6 mld. Kč, z čehož splnila pouze 3,303 mld. Kč.

Analýza vývoje ekonomické kondice

Bilanční suma ve sledovaném období vzrostla o více než 100 %, přičemž největší růst byl zaznamenán v letech 1998–1999, tj. po ukončení privatizačního procesu banky.

Vlastní kapitál se do roku 1997 plynule zvyšoval, avšak v roce 1998 došlo k poklesu kvůli ztrátovému hospodaření IPB. Díky navýšení základního jmění o 7 701 mil. Kč hodnota opět vzrostla.

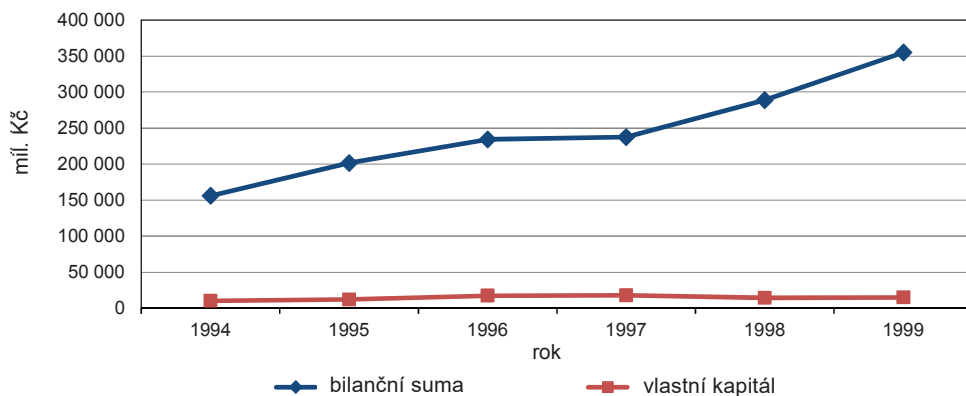
Provozní výnosy měly po celé sledované období rostoucí trend. Nejdynamičtější růst byl v letech 1997–1999. Do roku 1997 měly mírně lineárně rostoucí charakter, v roce 1998 činily 15,4 mld. Kč a v roce 1999 dosáhly 17 mld. Kč, z čehož vyplývá index růstu 10 %.

Provozní náklady měly obdobný vývoj jako provozní výnosy, přičemž vzhledem ke strategii vývoje banky se výrazně zvyšovaly také v období let 1998–1999.

Čistý zisk po zdanění dosahoval v počátečních letech působení IPB nižších hodnot, protože banka aktivně rozvíjela svou činnost, především si budovala klientelu a postavení na trhu na úkor nižších zisků. V roce 1997 IPB dosáhla významné ztráty z důvodu vysoké tvorby rezerv a opravných položek k úvěrům. Ve srovnání s předchozím rokem byla tvorba těchto položek vyšší o více než 10 mil. Kč, což bylo způsobeno zhoršující se kvalitou úvěrového portfolia. Po ukončení privatizačního procesu banky se hospodářský výsledek dostal opět do kladných hodnot, přičemž dosahoval obdobné úrovně jako

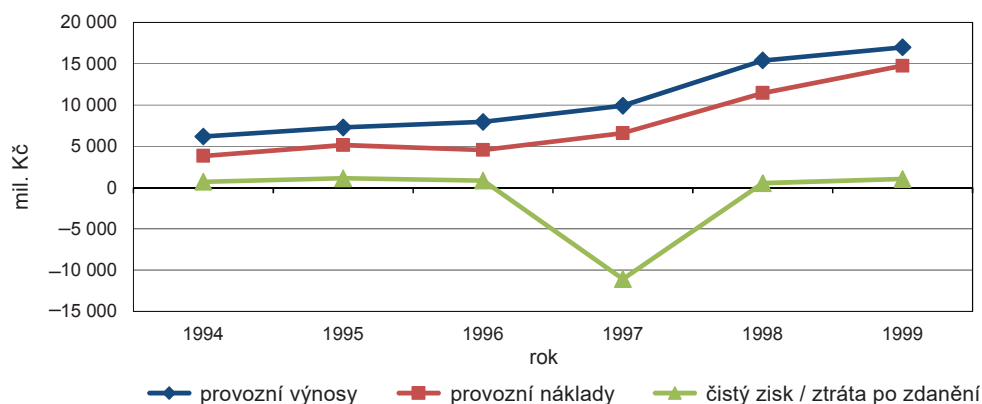
v počátečních letech působení IPB. V letech 1998–1999 byl rovněž vysoký objem vytvořených rezerv a opravných položek, ale protože banka měla vysoké provozní výnosy, hospodářský výsledek zůstal kladný. Od roku 1998 se pohyboval v lineárně rostoucím koridoru, v roce 1998 činil 529 mil. Kč a v roce 1999 dosáhl 1 030 mil. Kč, z čehož vyplývá index růstu 95 %.

Graf 7 | Vývoj bilančních ukazatelů IPB

Zdroj: VZ IPB (1994–1999), vlastní úprava

Graf 8 | Vývoj ukazatelů z výkazu zisku a ztrát IPB

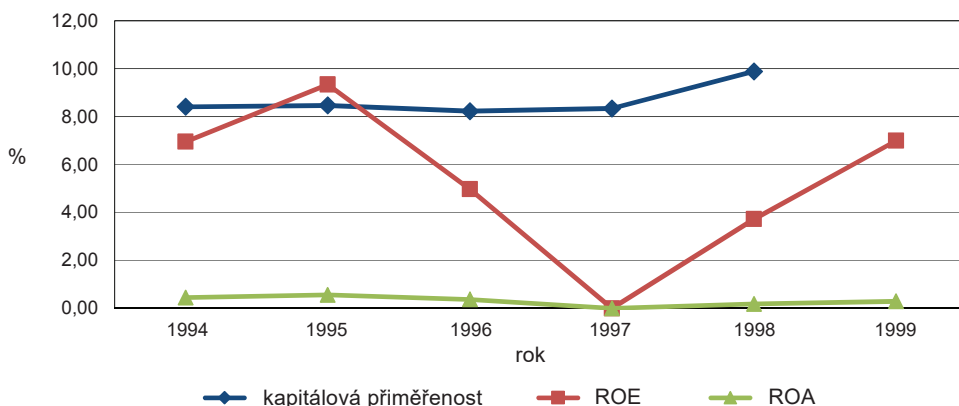

Zdroj: VZ IPB (1994–1999), vlastní úprava

Kapitálová přiměřenost se do roku 1998 sice pohybovala nad požadovanou hodnotou 8 %, ale pouze v rozmezí 0,2–0,5 %. V roce 1998 se za účelem jejího udržení přistoupilo k navýšení základního jmění. Výsledkem byl nárůst v roce 1998 na 9,89 %, což představuje značné posílení kapitálové síly banky. Za rok 1999 již údaje bohužel nejsou k dispozici.

ROA a ROE za celé zkoumané období nedosahovaly příliš vysokých hodnot, což bylo způsobeno relativně nízkou ziskovostí banky v celém období.

Graf 9 | Vývoj poměrových ukazatelů IPB

Zdroj: VZ IPB (1994–1999), vlastní úprava

Počet pracovníků se v období let 1994–1997 pohyboval v lineárně rostoucím koridoru, zatímco v následujícím období klesal.

Dílčí závěry

Z analýzy privatizačního procesu a ekonomického vývoje IPB vyplývá, že se jedná o případ, na který lze úspěšně aplikovat ekonomické teorie zájmových skupin, dobývání renty a zejména opakujícího se vládního selhání. To se projevilo v roce 1993 ignorací státu při navýšení základního jmění, kdy stát přišel o majoritu, a následně při nedůsledném vymáhání závazku společnosti Nomura Bank S. A., která navýšila základní jmění pouze o cca polovinu oproti závazku v kupní smlouvě. Největšího vládního selhání přímo učebnicového příkladu se stát dopustil při nesprávném postupu před, během i po vyhlášení nucené správy.

Z celkové analýzy IPB se zvláštním zřetelem na období 1993–1999 vyplynuly níže uvedené výstupy:

1. Výsledky analýzy:

- objem bilanční sumy 1 472 499 mil. Kč s indexem růstu 128 %;
- objem provozních výnosů 63 763 mil. Kč s indexem růstu 174 %;
- objem čistého zisku činil ztrátu -6 826 mil. Kč s indexem růstu 47 %.

V případě zkoumání ekonomické kondice IPB je nutné brát za datum ukončení privatizace rok 1993, kdy stát ztratil majoritu. Do roku 1999, tzn. za pět let, byl index navýšení provozních výnosů 174 %. Vývoj čistého zisku se pohyboval zhruba na stejné úrovni vyjma rok 1997, kdy banka administrativním opatřením vytvořila vysoké rezervy a opravné položky. Z vývoje čistého zisku lze identifikovat velkou míru volnosti managementu banky, který byl způsoben roztržičností výkonu akcionářských práv, resp. neexistencí majoritního akcionáře, který by jasným způsobem vymezil mantinely managementu. Z postprivatizačního vývoje ostatních bank je jasně patrný vliv majoritního akcionáře, který se ve všech případech projevil v pozitivním trendu čistého zisku.

Výstupy z analýzy naznačují, že banka byla charakteristická nebývalou dynamikou a dravostí, což jí ovšem působilo omezení v oblasti ziskovosti, přesto se díky své agresivitě na trhu stala během několika let jednou z nejsilnějších bank v ČR. Je škoda, že tato banka nemohla prokázat svůj značný ekonomický potenciál v přirozeném prostředí, které stát narušil svými zásahy, a tedy nesprávným postupem před, během i po vyhlášení nucené správy.

2. *Výkon akcionářských práv* ze strany státu v IPB není možné kvalifikovat jako neefektivní, protože ve skutečnosti byl skandálně trestuhodný. Na tomto učebnicovém příkladu lze předvést praktickou aplikovatelnost a funkčnost ekonomických teorií vládního selhání, morálního hazardu, dobývání renty, zájmových skupin, asymetrických informací apod. včetně veškerých negativních dopadů těchto teorií. Tento bezprecedentní „více méně nevýkon“ akcionářských práv byl způsoben:
 - vysokým podílem prodeje akcií prostřednictvím kupónů;
 - ztrátou majority státu;
 - postupným snižováním státního podílu až na 36,29 % akcií;
 - největší roztržičností akcionářské struktury ze všech privatizovaných bank;
 - mimořádným stupněm volnosti v rozhodovacích procesech, který byl umožněn managementu banky, extrémní roztržičností akcionářské struktury a absencí akcionáře s významným, resp. majoritním podílem;
 - nízkým stupněm profesionality státních úředníků, kteří měli ve svém předmětu činnosti výkon akcionářských práv, což bylo zcela logické, protože před rokem 1989 tato agenda vůbec neexistovala.
3. *Délka privatizačního procesu* cca 8 let umožnila vznik mnoha negativních jevů v privatizaci této banky. Kdyby byla IPB na samém počátku privatizačního procesu prodána jednomu ze silných zahraničních investorů, kteří měli o tuto banku velký zájem, nemohlo by dojít k učebnicovému příkladu aplikace ekonomické teorie vládního selhání, kdy stát ztratil majoritu, protože se nezúčastnil navýšení základního jmění v roce 1993. Dalším opakovaným vládním selháním bylo postupné snižování podílu státu až na 36,29 % akcií, které měly zcela logicky jinou hodnotu než akcie v majoritním podílu.
4. *Bilance privatizačního procesu – efektivnost privatizačního procesu IPB*. Výsledná bilance privatizace IPB je ztráta ve výši –10,2 mld. Kč, z čehož vyplývá vysoce záporná efektivnost celého privatizačního procesu této banky.

2.4 Analýza vývoje ekonomické kondice Komerční banky, a.s.

Hlavní determinanty vývoje

1. *Zahájení privatizačního procesu KB* v roce 1992, kdy byla KB založena jako akciová společnost.
2. *Zařazení KB do privatizace akcií prostřednictvím kupónů*. V roce 1992 byla KB zařazena do první vlny privatizace akcií prostřednictvím kupónů v objemu 48,4 % akcií.
3. *Vývádění nebonitních aktiv*. V roce 1999 byla vyvedena tzv. údajně nebonitní aktiva ve výši 23,1 mld. Kč do KOBP, za které bylo uhrazeno 13,6 mld. Kč. (Řežábek, 2007)

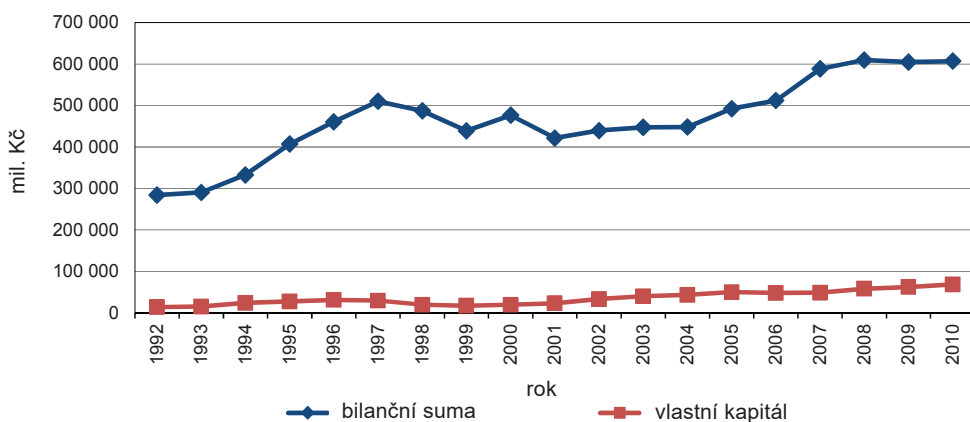
4. *Založení dceřiné společnosti Konpo, s. r. o.*, v roce 2000, do které KB vyvedla údajně nebonitní aktiva ve výši 60 mld. Kč, za které zaplatila 36 mld. Kč. (Řežábek, 2007) KB následně tuto společnost prodala KOBP.
5. *Navýšení základního jmění* v roce 2000 o 9,5 mld. Kč, čímž si stát zajistil navýšení svého podílu na 60 % akcií.
6. *Vyplacení poskytnutých garancí.* V roce 2000 poskytla vláda ČR garance za KB pro budoucího nabyvatele ve výši 20 mld. Kč na dobu 3 let. Stát prostřednictvím KOBP ručil za krytí případných ztrát vzniklých v důsledku nebonitních aktiv v portfoliu banky do maximální výše 20 mld. Kč až do roku 2003. Vlastník majoritního podílu využil garance státu ve výši 5,1 mld. Kč.
7. *Prodej majoritního podílu akcií.* V roce 2001 bylo prodáno 60 % akcií Sociétés Générale za cca 39,9 mld. Kč.

Analýza vývoje ekonomické kondice

Bilanční suma měla mírně prorůstový charakter, přičemž na konci sledovaného období byla o 113 % vyšší než v roce 1992. V letech 1998–1999 došlo k poklesu jednak z důvodu nepříznivé makroekonomické situace a jednak z důvodu tíživé situace banky a zvýšené opatrnosti při posuzování kvality potenciálních poskytnutých úvěrů.

Vlastní kapitál se do roku 1997 zvyšoval, což souviselo s dobrými hospodářskými výsledky banky a s navýšením základního jmění KB v letech 1993 a 1994. Od roku 1998 klesal rovněž v souvislosti s výsledkem hospodaření banky a od roku 2000 se opět každoročně zvyšoval.

Graf 10 | Vývoj bilančních ukazatelů KB

Zdroj: VZ KB (1992–2010), vlastní úprava

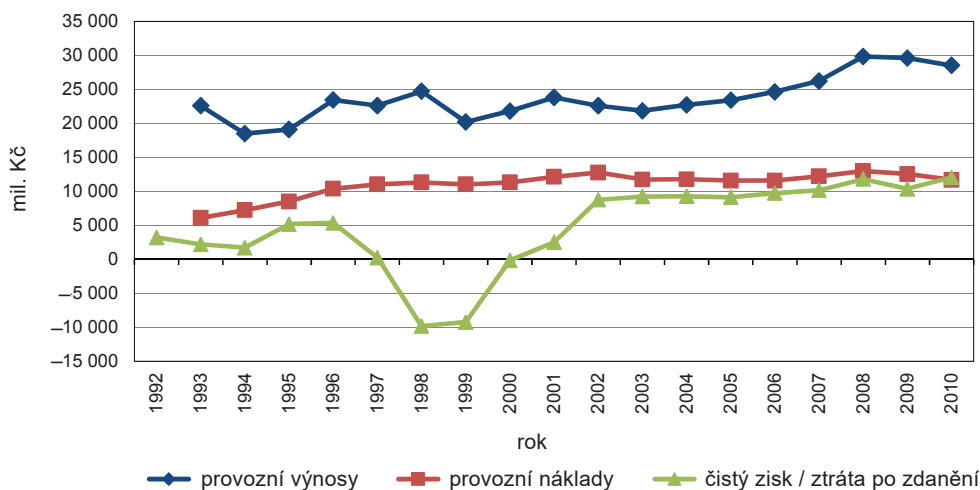
Provozní výnosy ve sledovaném období vykazovaly nepravidelný růst. Od roku 2000 se pohybovaly v lineárně rostoucím koridoru, v roce 2000 činily 21,8 mld. Kč a v roce 2010 dosáhly 28,5 mld. Kč, z čehož vyplývá index růstu 31 %.

Provozní náklady během sledovaného období vzrostly o 92 %, což odpovídá zvyšujícím se nákladům spojeným s restrukturalizací banky, růstem mezd apod. Vyšší hodnota

v roce 2001 byla důsledkem vynaložení značných nákladů na transformaci banky. Od roku 2002 se udržovaly na přibližně stejné úrovni.

Čistý zisk byl ve sledovaném období ovlivněn jak makroekonomických prostředím, tak i tvorbou opravných položek a rezerv. V letech 1997–2000 se banka potýkala s nepříznivým výsledkem hospodaření, což bylo způsobeno především vysokou tvorbou rezerv a opravných položek k úvěrovým rizikům. Ta byla způsobena zhoršující se platební situací úvěrovaných subjektů v důsledku hospodářské recese. KB zareagovala zvýšením tvorby rezerv a opravných položek v roce 1997, čímž se chtěla zajistit proti potenciálním rizikům na úkor zisku. Vzhledem k tomu, že v letech 1998 a 1999 banka přistoupila k ještě vyšší tvorbě rezerv a opravných položek, hospodářská ztráta KB v obou letech překročila 9 mld. Kč. Příčinou zvýšené potřeby tvorby rezerv bylo opatření ČNB č. 193/1998 Sb., týkající se ztrátových úvěrů zajištěných nemovitostmi, pokračující hospodářská recese a snížená schopnost klientů dostát svým závazkům. Od roku 2000 se čistý zisk pohyboval v lineárně rostoucím koridoru s tím, že v roce 2001 činil 2,5 mld. Kč a v roce 2010 dosáhl 12 mld. Kč, z čehož vyplývá index růstu 475 %.

Graf 11 | Vývoj ukazatelů z výkazu zisku a ztrát KB

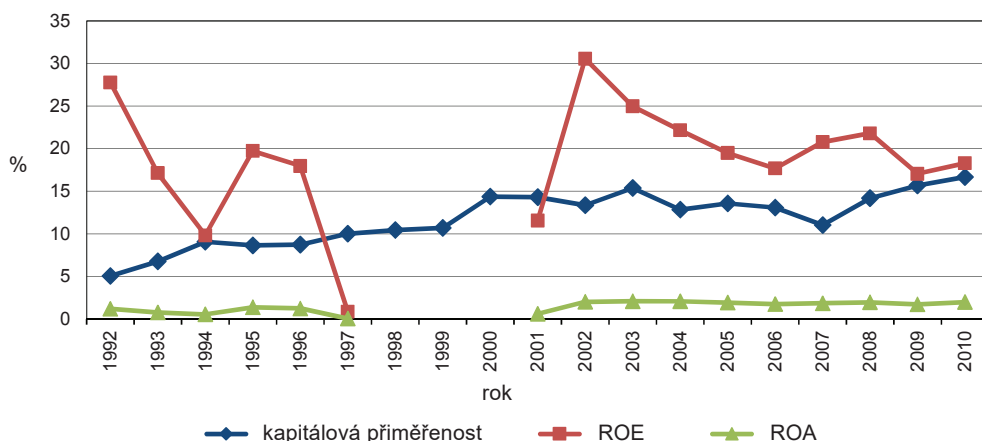
Zdroj: VZ KB (1992–2010), vlastní úprava

Kapitálová přiměřenost měla ve sledovaném období pozitivně rostoucí trend. Již v roce 1994 díky navýšení základního kapitálu banky přesáhla požadovaných 8%. Od roku 1999 se značně zvýšila, což zapříčinilo další navýšení základního jmění banky.

ROE, ROA. Vzhledem k tomu, že nebyla dostupná kompletní data, nejsou činěny žádné dílčí závěry.

Počet pracovníků ve sledovaném období klesal. Od roku 2004 se vyvíjel lineárně a udržoval se na víceméně stejné úrovni.

Objem vyplacených dividend se vyznačoval dynamickým nárůstem s výjimkou poklesu v letech 2005 a 2007. Nejvyšší objem byl zaznamenán v roce 2006, kdy bylo vyplaceno 9,5 mld. Kč. V následujícím období se hodnota udržovala na cca 7 mld. Kč.

Graf 12 | Vývoj poměrových ukazatelů KB

Poznámka: Banka ve své databázi nevykazuje údaje ROA a ROE za období let 1998–2000.

Zdroj: VZ KB (1992–2010), vlastní úprava

Dílčí závěry

KB byla od svého vzniku nejsilnější bankou na českém trhu a byla orientovaná převážně na korporátní sféru a na větší podnikatele. Vývoj KB od roku 1992 do roku 1998 lze charakterizovat jako velmi perspektivní. Od roku 1998 se začala objevovat kritika, obdobně jako u ČS, že KB je zatížena nebonitními aktivy, která jestliže nebudou vyvedena, nebude možno tuto banku privatizovat. Toto tvrzení se opíralo o dva argumenty, a to o dosaženou ztrátu v letech 1998–1999 a mírný pokles provozních výnosů v roce 1999. Prezentace negativních asymetrických informací měla zcela logicky významný vliv na následující průběh privatizačního procesu.

Z celkové analýzy KB se zvláštním zřetelem na období let 2000–2010 vyplynuly níže uvedené výstupy:

1. Výsledky analýzy:

- objem bilanční sumy 5 649 963 mil. Kč s indexem růstu 27 %;
- objem provozních výnosů 274 975 mil. Kč s indexem růstu 31 %;
- objem čistého zisku 92 971 mil. Kč;
- objem vyplacených dividend 48 671 mil. Kč.

Z ekonomické analýzy vyplývá, že vývoj čistého zisku KB byl od roku 2000 tak strmý, že zcela vylučuje předprivatizační negativní hodnocení ekonomické kondice této banky. Aniž by po dokončení privatizačního procesu došlo ze strany akcionářů k jakémukoli kapitálovému posílení, jediné vysvětlení spočívá ve skryté ekonomické kondici, která byla pouze novým majoritním akcionářem řádně využita, aniž by jej to stálo jakoukoli jinou investici mimo kupní cenu. Zde se logicky nabízí otázka: Proč stát převzal nebonitní aktiva ve výši 60 mld. Kč, na KOBP vyvedl 23,1 mld. Kč nebonitních aktiv, navýšil základní jmění o 9,5 mld. Kč a následně prodal majoritní balík akcií Société Générale za 39,9 mld. Kč?

2. *Výkon akcionářských práv.* Neefektivní výkon akcionářských práv ze strany státu byl do značné míry ovlivněn:
 - mimořádným stupněm volnosti, který byl umožněn managementu banky v rozhodovacích procesech;
 - roztržštěným výkonem akcionářských práv způsobeným vysokým podílem prodeje akcií prostřednictvím kupónů;
 - nízkým stupněm profesionality státních úředníků, kteří měli ve svém předmětu činnosti výkon akcionářských práv, což bylo zcela logické, protože před rokem 1989 tato agenda vůbec neexistovala.
3. *Délka privatizačního procesu* cca 10 let je příliš dlouhá na to, aby v jeho průběhu nevznikaly negativní jevy. Kdyby byl 100% podíl banky nabídnut k privatizaci jednomu strategickému investorovi v časovém intervalu let 1992–1995, nevznikly by extrémně vysoké náklady a stát by získal nesrovnatelně vyšší kupní cenu, než které bylo dosaženo po opakovaném vyvádění tzv. údajných nebonitních aktiv.
4. *Bilance privatizačního procesu – efektivnost privatizačního procesu KB.* Výsledná bilance privatizace KB je ztráta ve výši –24,3 mld. Kč, z čehož vyplývá vysoce záporná efektivnost celého privatizačního procesu této banky.

2.5 Analýza vývoje ekonomické kondice Živnostenské banky, a. s.

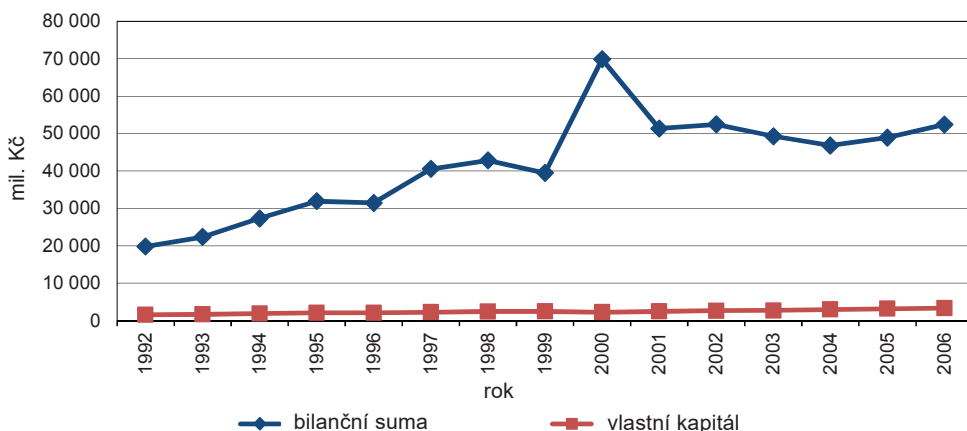
Hlavní determinanty vývoje

1. *Zahájení privatizačního procesu ŽB* v roce 1992, kdy banka byla založena jako akciová společnost.
2. *Zařazení ŽB do privatizace akcií prostřednictvím kupónů.* Počátkem roku 1992 bylo zařazeno 48 % akcií ŽB do privatizace akcií prostřednictvím kupónů.
3. *Vyvádění nebonitních aktiv.* Vzhledem k rychlosti realizačního procesu nebyla žádná nebonitní aktiva vyváděna.
4. *Navýšení základního jmění banky a zároveň ztráta majority ČR.* V roce 1992 získali zahraniční investoři navýšením základního jmění banky o 707 mil. Kčs podíl ve výši 52 % akcií, z toho 40 % vlastnila německá BHF-Bank a korporace IFC ze skupiny Světové banky získala 12 %.
5. *Ukončení privatizačního procesu.* Privatizační proces včetně realizace zásadních strategických rozhodnutí, jako bylo navýšení základního jmění banky, byl v podstatě dokončen v průběhu roku 1992.

Analýza vývoje ekonomické kondice

Bilanční suma se do roku 1999 zvyšovala, poté došlo k poklesu v důsledku snížené výkonnosti banky. V roce 2000 zaznamenala skokový nárůst o více než 50 % své původní hodnoty, který byl z velké části způsoben krátkodobým úvěrovým rámcem v hodnotě 11 mld. Kč pro zahraničního klienta se zástavou hotovosti v této hodnotě. V roce 2001 opět poklesla a do konce sledovaného období oscilovala kolem 50 mld. Kč.

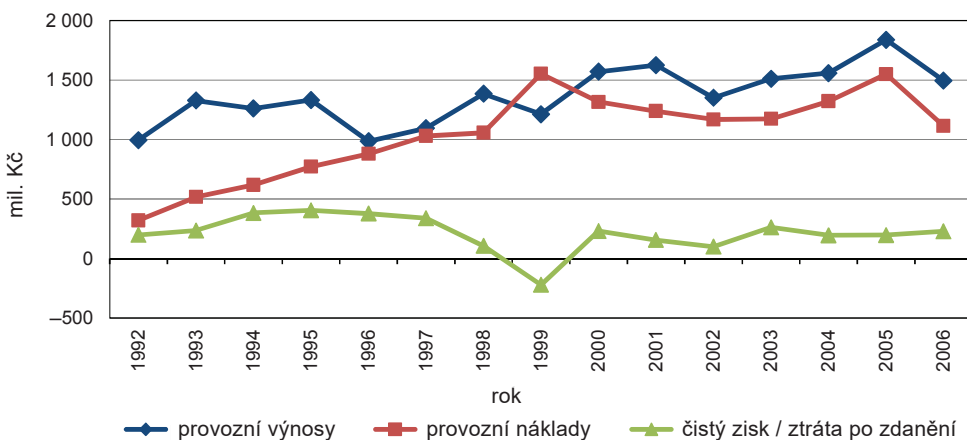
Vlastní kapitál ve sledovaném období vzrostl z původních 1,558 mld. Kč na 3,351 mld. Kč. V roce 2000 došlo k poklesu kvůli hospodářské ztrátě z předcházejícího roku.

Graf 13 | Vývoj bilančních ukazatelů ŽB

Zdroj: VZ ŽB (1992–2006), vlastní úprava

Provozní výnosy vykazovaly značné výkyvy. Nejnižší hodnoty 986 mil. Kč bylo dosaženo v roce 1996 a naopak nejvyšší hodnota 1,839 mld. Kč byla zaznamenána v roce 2005. Od roku 1993 se pohybovaly v kolísavě rostoucím koridoru, v roce 1993 činily 1,3 mld. Kč a v roce 2010 dosáhly 1,5 mld. Kč, z čehož vyplývá index růstu 13 %.

Provozní náklady výrazně narůstaly jednak ve spojitosti s restrukturalizací banky, jejím růstem, zvyšováním počtu zaměstnanců apod. a jednak pod vlivem makroekonomického prostředí. Vzhledem k nákladům na zrušení londýnské pobočky, vysokým investicím do rozvoje banky a nákladům na restrukturalizaci dosáhly nejvyšší hodnoty 1,553 mld. Kč v roce 1999, což souviselo s dokončením budování poboček, rozvojem internetového bankovníctví a zvýšenou tvorbou rezerv a opravných položek z důvodu recese.

Graf 14 | Vývoj ukazatelů z výkazu zisku a ztráty ŽB

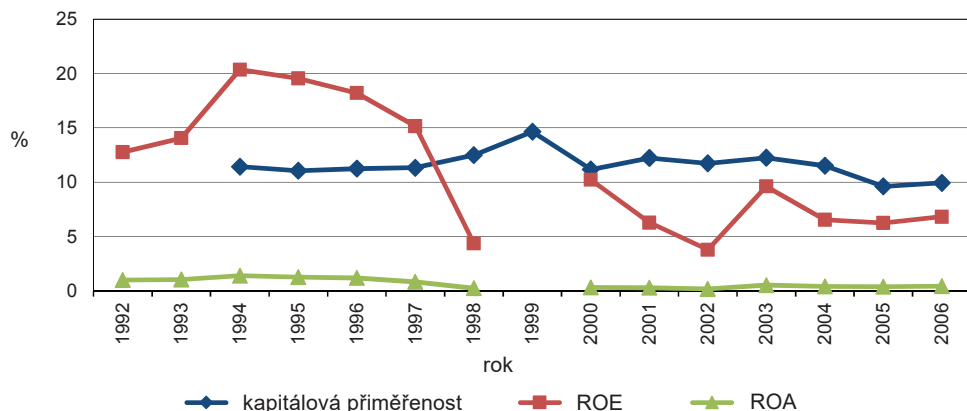
Zdroj: VZ ŽB (1992–2006), vlastní úprava

Čistý zisk odrážel pozitivní vývoj banky až do roku 1998, kdy se na hospodaření banky projevila zhoršená makroekonomická situace. Z důvodu nepříznivého makroekonomického prostředí a vysokých provozních nákladů byla v roce 1999 banka ve ztrátě 221 mil. Kč. Od roku 1993 se čistý zisk pohyboval v lineárním koridoru, v roce 1993 činil 236 mil. Kč a v roce 2010 dosáhl 229 mil. Kč, z čehož vyplývá index poklesu 3 %.

Kapitálová přiměřenost. Údaje jsou dostupné až od roku 1994, ale po celé sledované období hodnota převyšovala požadovaných 8 %.

ROE, ROA. Vzhledem k tomu, že kompletní data nebyla dostupná, nejsou činěny žádné dílčí závěry.

Graf 15 | Vývoj poměrových ukazatelů ŽB

Poznámka: Banka ve své databázi nevykazuje údaje ROA a ROE za rok 1999.

Zdroj: VZ ŽB (1992–2006), vlastní úprava

Počet pracovníků se ve sledovaném období vyznačoval lineárním růstem s výjimkou roku 1998, kdy došlo k mírnému poklesu.

Objem vyplacených dividend. V letech 1992–1999 bylo každoročně vyplaceno mezi 100–200 mil. Kč, což vypovídá o nižší efektivitě banky. Od roku 2000 již žádné dividendy vyplaceny nebyly.

Dílčí závěry

Privatizační proces ŽB je v podstatě ve všem odlišný od privatizačních procesů ostatních bank. Liší se nižší bilanční sumou, menším počtem klientů a poboček, výraznou specializací na privátní bankovníctví, realizací svých aktivit v zahraničí, extrémní rychlostí privatizačního procesu a nevyváděním žádných nebonitních aktiv do KOB (resp. KOBP, resp. ČKA).

Z celkové analýzy ŽB se zvláštním zřetelem na období let 1993–2006 vyplynuly níže uvedené výstupy:

1. Výsledky analýzy:

- objem bilanční sumy 606 885 mil. Kč s indexem růstu 134 %,
- objem provozních výnosů 19 553 mil. Kč s indexem růstu 13 %,

- objem čistého zisku 3 000 mil. Kč s indexem poklesu 3 %,
- objem vyplacených dividend 1 075 mil. Kč.

Z finanční analýzy vyplývá, že tato banka neměla žádné problémy s nebonitními aktivy a nedostalo se jí žádné finanční pomoci od státu. Její privatizaci je možno označit za rychlou a efektivnější než u ostatních bank. Po celé období po privatizaci od roku 1992 vykazovala prudký nárůst bilanční sumy, provozní výnosy se pohybovaly v koridoru mírného vzestupu, což ale bylo již v působnosti výkonu akcionářských práv soukromých investorů. Vzhledem k tomu, že stát nevynaložil žádné náklady na sanaci této banky, jeví se rychlost privatizačního procesu jako nejvhodnější.

2. *Výkon akcionářských práv.* Přestože výkon akcionářských práv trval ve své podstatě pouze jeden rok, není jej možno hodnotit jako efektivní, protože v jeho průběhu se stát nezúčastnil navýšení základního jmění a ztratil majoritu, čímž došlo ke znehodnocení minoritního podílu akcií. S odstupem času není možné identifikovat, zdali toto bylo způsobeno nízkým stupněm profesionality státních úředníků, nebo to byl výsledek tlaku zájmových skupin v procesu dobývání renty.
3. *Délka privatizačního procesu* ŽB trvala v podstatě jeden rok, čímž bylo prokázáno, že rychlost byla základním pozitivním faktorem, který měl být u privatizace bank akcentován. Včasností a rychlostí privatizačního procesu se stát vyhnul následnému složitému výkonu akcionářských práv, na který zjevně nebyl připraven, a tím bylo dosaženo významných úspor ve vynaložení nákladů.
4. *Výše nákladů.* Včasnost a rychlost privatizačního procesu zabránila neefektivnímu výkonu akcionářských práv a následnému vzniku nepřiměřeně vysokých nákladů.
5. *Bilance privatizačního procesu – efektivnost privatizačního procesu ŽB.* Majoritní podíl akcií ŽB získali zahraniční investoři v privatizaci akcií prostřednictvím kupónů a navýšením základního jmění bez účasti státu, z čehož stát získal minimální příjmy z kupónových knížek. O prodeji zbývajících akcií není možné již v současné době získat relevantní podklady, neboť v archivované realizační složce k privatizačnímu projektu k tomu nejsou žádné dokumenty.

Závěr

Z analýzy ekonomického vývoje bank vyplynuly následující závěry: Ze všech zkoumaných ekonomických parametrů, zejména provozních výnosů, čistého zisku, bilanční sumy, vlastního kapitálu a vyplacených dividend se prokazuje, že vývoj ekonomické kondice bank bezprostředně po ukončení privatizačního procesu měl velmi strmý pozitivní vývoj, aniž by noví akcionáři tyto banky kapitálově posílili. Výsledky analýzy vývoje ekonomických parametrů potvrzují výše uvedenou hypotézu, že ekonomická kondice privatizovaných bank v ČR byla výrazně lepší, než bylo prezentováno, protože výborných postprivatizačních ekonomických výsledků bylo dosaženo pouze tím, že noví akcionáři skrytý potenciál standardním manažerským řízením okamžitě využili.

Na příkladu ČSOB bylo potvrzeno, že privatizace akcií prostřednictvím kupónů pro banky nebyla nejvhodnější metodou z důvodů výše uvedených v dílčích závěrech analýzy jednotlivých bank. U ČSOB nebyla privatizace akcií prostřednictvím kupónů realizována

a majoritní podíl akcií byl prodán jednomu vlastníkov, čímž bylo s ohledem na velikost banky dosaženo nejlepší ceny, aniž by se vyskytly jakékoli problémy, které byly zejména u IPB, KB a ČS.

Strategická rozhodnutí o prodeji významných podílů akcií prostřednictvím kupónů u čtyř bank, kromě ČSOB, pohybujících se kolem 50 % hodnoty základního jmění, měla zásadní vliv na celkový objem získaných příjmů z privatizace těchto komerčních bank. Kdyby tyto masivní prodeje prostřednictvím kupónů nebyly realizovány a 100% podíly akcií byly prodány jednomu strategickému investorovi, bylo by dosaženo příjmů nikoli v řádech desítek miliard korun, nýbrž ve stovkách miliard korun.

V případě IPB a ŽB měl na efektivnost tohoto procesu, resp. na dosažení optimální tržní ceny, zásadní negativní vliv fatální selhání státu při navyšování základního jmění. Stát v obou těchto případech ztratil majoritu, čímž ztratil všechny silové výhody spojené s majoritním výkonem akcionářských práv a zejména byly znehodnoceny minoritní podíly akcií státu.

Na příkladu ŽB bylo potvrzeno, že včasnost a rychlost privatizačního procesu měla být co nejvyšší, čímž by se předešlo vynaložení vysokých nákladů na sanace bank, protože by nedošlo ke vzniku nebonitních aktiv.

Za velmi podstatné je potřeba považovat skrytou kapitálovou sílu privatizovaných bank spočívající ve vlastnictví stovek nemovitostí po celé republice, které byly vloženy do základního jmění při zakládání akciových společností v účetních hodnotách evidovaných v účetní evidenci před rokem 1989. Skutečná tržní hodnota těchto nemovitostí byla při stanovování kupní ceny zcela ignorována.

Neefektivní výkon akcionářských práv ze strany státu determinoval nízký výběr dividend, v některých případech ztrátu majority, vznik nebonitních aktiv a neúměrně vysoké provozní náklady, což se prokázalo v ekonomické analýze v poměru k dosaženým provozním výnosům apod.

Převládající délka privatizačního procesu v časovém intervalu 8–10 let se jednoznačně neosvědčila a měla následující negativní důsledky:

- dlouhodobou aplikaci neefektivního výkonu akcionářských práv ze strany státu;
- nárůst objemu nebonitních aktiv způsobený neprofesionálními manažerskými rozhodnutími;
- extrémní nárůst nákladů vynaložených zejména na vyvádění údajných nebonitních aktiv;
- realizaci prodeje hlavních podílů akcií v období nižší poptávky po nabývání akcií na bankovním trhu.

Náklady státu vynaložené na sanace bank ve výši 343,1 mld. Kč (v tomto objemu nejsou ještě započítány náklady na poradce a vlastní privatizační proces) jsou již i za limitem přiměřenosti, neboť jsou národohospodářsky destruktivní, protože dosažené příjmy z privatizace bank převýšily více než trojnásobně. Národohospodářsky nejhoršího výsledku bylo dosaženo u ČSOB, kde díky státním zárukám stát vykázal ztrátu –184,6 mld. Kč.

Ekonomicky významně kladný postprivatizační vývoj provozních výnosů, čistého zisku a zejména vyplacených dividend potvrzuje hypotézu, že vyvádění údajně nebonitních aktiv, resp. sanace těchto bank, byla nadměrná a takto vylepšená ekonomická kondice bank následně neodpovídala dosaženým kupním cenám za majetkové účasti.

Z dostupných informací vyplývá, že nebyly zpracovány relevantní analýzy s dostatečnou průkazností o reálné úrovni bonity jednotlivých vyváděných aktiv, takže vláda přijímala strategická rozhodnutí na základě ekonomické teorie asymetrických informací, což ve svém důsledku determinovalo praktickou aplikaci ekonomické teorie nežádoucího výběru, morálního hazardu a vládního selhání.

Na efektivnost privatizačního procesu bank, resp. celkovou bilanci, měly zásadní vliv tyto faktory:

- extrémně vysoké náklady;
- zařazení prodeje majetkových účastí čtyř bank kromě ČSOB do prodeje prostřednictvím kupónů, což je možno kvalifikovat jako chybné strategické rozhodnutí, resp. vládní selhání;
- ztráta majority neúčastí státu při navyšování základního jmění v případě IPB a ŽB;
- příliš dlouhá doba realizace privatizačního procesu cca 8–10 let u ČS, ČSOB, IPB a KB;
- opožděné načasování privatizace rozhodujících podílů akcií do období poklesu intenzity poptávky na bankovním trhu, způsobeného opožděnými termíny realizace prodejů rozhodujících akciových podílů. V tomto období byla již intenzita poptávky na bankovním trhu výrazně nižší než v prvních pěti letech transformačního období;
- neefektivní výběr dividend ze strany státu, zejména do roku 1999.

Tabulka 1 | Celková bilance privatizačního procesu bank

Banka	Účetní hodnota vyváděných aktiv (mld. Kč)	Výše úhrady státu bance (mld. Kč)	Příjmy státu z privatizace banky (mld. Kč)	Celková bilance privatizačního procesu banky (mld. Kč)
ČS	58,2	38,1	18,9	–19,2
ČSOB	224,7	224,7	40,1	–184,6
IPB	16,1	16,1	5,9	–10,2
KB	83,1	64,2	39,9	–24,3
ŽB	x	x	x	x
Celkem	382,1	343,1	104,8	–238,3

Zdroj: MF ČR, Řežábek (2007), vlastní úprava

Celková bilance privatizačního procesu výše analyzovaných bank je včetně nákladů na poradce, realizaci privatizačních projektů a nákladů vynaložených na vyvádění údajně nebonitních aktiv ztráta ve výši cca –240 mld. Kč.

Bilance příjmů z privatizačního procesu bank ve vztahu k vynaloženým nákladům je tedy fatální ztrátou pro stát. „Celkem bylo totiž transferováno do KI (*konsolidačních institucí*) v rámci privatizace bank přes 400 mld. Kč (celkem přes 500 mld. Kč). Z této sumy tvoří téměř polovinu aktiva transferovaná z ČSOB. Ztráta by bez transferů z ČSOB byla poloviční ...“ (Řežábek, 2007, str. 25, kurzívou poznámka autora) „Za celou dobu

své existence vykazaly KI ztrátu v celkové kumulované výši 236 mld. Kč. Ztráty byly především způsobeny transfery z bank ... Asi nejviditelnější jsou ztráty v období 2001 až 2002, kdy byla do ČKA převáděna aktiva z ČSOB.“ (Řežábek, 2007, str. 21)

K objemu příjmů z privatizace M. Ševčík ve své publikaci uvádí: „Navíc k nepřátelskému, státně asistovanému převzetí IPB je možné považovat privatizaci bankovního sektoru jako nejhorší privatizaci za celou dobu transformace, co se týká realizované ceny.“ (Ševčík, 2010, str. 106)

Z testování praktické aplikovatelnosti ekonomických teorií na problematiku řešenou v tomto článku bylo zjištěno, že četnost výskytu praktické aplikovatelnosti je nejvyšší u teorií vládního selhání, morálního hazardu, transakčních nákladů a asymetrických informací, čímž byla opravdu ve skutečnosti potvrzena jejich praktická aplikovatelnost.

Ve vztahu k hypotéze stanovené ve vytčeném cíli tohoto článku nasvědčují výsledky analýzy ekonomické kondice bank, že byly opravdu v lepší ekonomické kondici, než bylo prezentováno, že náklady dosáhly extrémní výše z důvodu nadměrných sanací, které nebyly řádně analyticky podpořeny a doloženy. Výše uvedené mělo zásadní vliv nejen na výši kupních cen, resp. objem příjmů získaných za prodej akcií, ale zejména na celkovou bilanci, do které je nutno započítat i náklady.

Privatizaci komerčního bankovníctví v ČR je nutno na základě výše uvedeného výzkumu kvalifikovat jako nejméně podařenou oblast z privatizace celého národního hospodářství, protože v žádné jiné oblasti nebyla dosažena tak výrazně záporná bilance privatizačního procesu.

Literatura

- Aboagye, A. Q. Q. (2013). How Have Consumers Fared In Bank Privatization? International Evidence. *International Journal of Financial Research*, 4(1), 29–45, <http://dx.doi.org/10.5430/ijfr.v4n1p29>
- Bonin, J. P.; Leven, B. (2001). Can State-Owned Banks Promote Enterprise Restructuring? Evidence From One Polish Bank'S Experience. *Post-Communist Economies*, 13(4), 431–443, <http://dx.doi.org/10.1080/14631370120095648>
- Česká spořitelna (1992–2010). *Výroční zprávy*. Praha: Česká spořitelna. Dostupné z: http://www.csas.cz/banka/appmanager/portal/banka?_nfpb=true&_pageLabel=downloads_subportal01&rootId=10&selnod=17
- Československá obchodní banka (1992–2010). *Výroční zprávy*. Praha: Československá obchodní banka. Dostupné z: <http://www.csob.cz/cz/Csob/Vztahy-k-investorum/Stranky/Vyrocní-a-pololetní-zpravy.aspx>
- Investiční a poštovní banka (1994–1999). *Výroční zprávy*.
- Komerční banka (1992–2010). *Výroční zprávy*. Praha: Komerční banka. Dostupné z: <http://www.kb.cz/cs/o-bance/vztahy-s-investory/vykazy-a-vysledky/vyrocní-zpravy.shtml>
- La Porta, R.; Lopez De Silanes, F.; Shleifer, A. (2000). Government Ownership Of Banks. *The Journal of Finance*, 57(1), 265–301, <http://dx.doi.org/10.1111/1540-6261.00422>
- Lindstrom, N.; Piroška, D. (2007). The Politics Of Privatization And Europeanization In Europe'S Periphery: Slovenian Banks And Breweries For Sale? *Competition & Change*, 11(2), 117–135, <http://dx.doi.org/10.1179/102452907x181938>

- Řežábek, P. (2007). Konsolidační instituce a jejich historie v České republice, in *Konec České konsolidační agentury: sborník textů*. Praha: CEP – Centrum pro ekonomiku a politiku, p. 15–40. ISBN 978-80-86547-84-8.
- Ševčík, M. (2010). *Economic Policy – The Process of Transformation and its Costs*. Praha: Oeconomica. ISBN 978-80-245-1738-4.
- Švejnar, J. (2002). Transition Economies: Performance And Challenges. *American Economic Review*, 16(1), 3–28, <http://dx.doi.org/10.1257/0895330027058>
- Zeman, K. (2015). *Analýza privatizačního procesu v České republice*. Praha: Nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-2939-1.
- Živnostenská banka (1992–2006). *Výroční zprávy*. Praha: UniCredit bank. Dostupné z: <https://www.unicreditbank.cz/web/o-bance/vyrocní-zpravy>